

BSAD

Bankacılık ve Sigortacılık Araştırmaları Dergisi

Cilt 2, Sayı 10, ss.18-36

Telif Hakkı © Ankara Üniversitesi
Beypazarı Meslek Yüksekokulu

Kelepçeleme Hükümlerinden Korunmaya Yönelik Düzenlemeler: KKTC Tüketici Kredisi Sözleşmesi Hükümlerinin TC ve AB Düzenlemeleri ile Karşılaştırılması

Okan Veli ŞAFAKLI

Lefke Avrupa Üniversitesi

Kenan ŞAHİN

Lefke Avrupa Üniversitesi

Öz

Bu çalışmada; tüketici kredisi sözleşmelerinin kelepçeleme hükümlerine karşı, KKTC, TC ve AB'deki tüketici haklarını korumaya yönelik düzenlemeler karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Mevzuat incelemesi yapılan çalışmaya; 40/2003 Sayılı Tüketicileri Koruma Yasası, 5602 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ve Tüketici Kredisi Sözleşmesi Yönetmeliği ile 2008/48 Sayılı Yönerge hükümleri konu edilmiştir. Konut kredileri, taşıt kredileri ve kredi kartları bu çalışmaya konu edilmemişlerdir. Çalışma sonucu, KKTC'deki 40/2003 Sayılı Tüketicileri Koruma Yasası'nın fiziki mal ve hizmetlere ilişkin olduğu, tüketici kredisi sözleşmesine yer verilmediği, TC'deki 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ve Tüketici Kredisi Sözleşmesi Yönetmeliği'nin, AB hukukundaki 2008/48 Sayılı Yönerge ile uyum içerisinde olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler

Tüketici, Tüketici Kredisi Sözleşmesi, Tüketici Hakları, Kelepçeleme Sözleşmesi, KKTC
JEL Sınıflaması: K22

The Arrangements for the Protection of the Clamping Provisions: Comparison of Turkish Cypriot Consumer Credit Agreement Provisions with TC and EU Regulations

Abstract

In this research, contrary to the provisions of clamping consumer credit agreement, Turkish Republic of Northern Cyprus, Republic of Turkey and European Union's regulations to protect consumer's rights were examined. Consumer Protection Act No. 40/2003, No. 5602 Law on Consumer Protection and Consumer Credit Contracts Regulations and the provisions of ordinance No. 2008/48 have been the subject for regulatory review of the work accomplished. As an outcome 40/2003 numbered Consumer Protection Act in Turkish Republic of Northern Cyprus is found to be related to physical goods and services, consumer credit agreements are found to be not included as well. Also, it has been acknowledged that 6502 numbered Consumer Protection Law and Consumer Credit Agreement Regulation in Turkish Republic, is in coordination with 2008/48 numbered ordinance in European Union law.

Keywords

Consumer, Consumer Credit Agreement, Consumer Rights, Clamping Provisions, KKTC
JEL Classification: K22

1. GİRİŞ

Günümüz ekonomik koşullarında sabit gelire sahip tüketiciler, kişisel ve ailevi ihtiyaçlarını karşılayabilmek için ihtiyaç duydukları ek finansmanı büyük oranda bankalardan sağladıkları tüketici kredileri ile karşılamaktadırlar. Taraflar arasındaki borç-alacak ilişkisini belirleyen tüketici kredisi sözleşmeleri, tüketiciler ile müzakere edilmeksizin, bankalarca tek taraflı olarak kendi çıkarlarını maksimize edecek şekilde hazırlanmaktadır. Sürdürülebilir borç, alacak ilişkisi ve sosyal barış açısından tüketici haklarının da tüketici kredisi sözleşmelerinde eşit şekilde yer alması sağlanmalıdır.

Ekonomik ve örgütsel açıdan güçlü olan bankalar, yasal boşluklardan da faydalanarak tüketicilerin ekonomik özgürlüklerini sınırlandırmakta veya ekonomik olarak kendine bağımlı hale getirmektedirler. Ağırlıklı olarak kendi menfaat ve çıkarlarını içeren tüketici kredisi sözleşmelerini, zayıf ve güçsüz olan tüketicilere bir bütün olarak sunmaktadırlar. Sözleşmenin faiz, komisyon, vade, teminat gibi temel şartları ile fesih, yakın izleme, temerrütte düşürme ve sözleşmeden cayma gibi hukuki süreçlerini, tüketiciler ile müzakere etmeden imzaya dayatmaktadırlar. Sözleşmenin içeriği hakkında, tüketicileri yeteri kadar bilgilendirmemekte, tüketici aleyhine olan şartları küçük puntolar ile yazmakta veya sonradan tamamlanmak üzere boş bırakmaktadırlar. Bu yönüyle tüketici kredisi sözleşmeleri, aynı zamanda en sık rastlanan kelepçeleme sözleşmesi örneklerini de oluşturmaktadırlar.

Doktrin ve içtihat kararları, ekonomik özgürlükleri aşırı sınırlandıran veya ekonomik açıdan güçsüz olan tarafı bağımlı kılan kelepçeleme sözleşmelerinin, genel ahlaka aykırılık oluşturduğu kanaatindedirler. Bu aykırılıklara karşı, tüketici haklarını koruyucu hukuksal düzenlemelerin yapılması gerektiğini belirtmektedirler. Bu tür düzenlemeler gerek serbest rekabetin önündeki engellerin kaldırılması, gerekse vatandaşların hayat standartlarının yükseltilmesi açısından da büyük öneme sahiptirler. Ayrıca, tüketici haklarını korumaya ilişkin düzenlemelere verilen önem düzeyi aynı zamanda ülkelerin gelişmişlik göstergesi olarak da değerlendirilmektedir.

Eğitim ve iletişim alanındaki gelişmeler, tüketicilerin daha bilinçli ve örgütlü bir yapı oluşturmalarını sağlamıştır. Bu örgütsel yapılar, tüketici haklarını korumaya ve garanti altına almaya yönelik yasal düzenlemelerin yapılması hususunda, siyasi otoriteler üzerinde etkin baskı gurupları oluşturmuşlardır. Bu sayede birçok ülkenin anayasasında veya ekonomik iş birliği antlaşmalarında tüketici haklarını korumaya yönelik düzenlemeler yer almaktadır. Örneğin; Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) Anayasası'nın 65'inci maddesi, Türkiye Cumhuriyeti (TC) Anayasası'nın 172'inci maddesi ve Avrupa Birliği (AB) antlaşmasının 153'üncü maddesi tüketici haklarının korunmasına ilişkin düzenlemelerdir.

Bu çalışmada; tüketici kredisi sözleşmelerinin kelepçeleme hükümlerine karşı KKTC'deki tüketici haklarını korumaya ilişkin yasal düzenlemeler; TC ve AB hukukundaki düzenlemelerle karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Konut kredilerinin KKTC hukukunda yer almamış olması, TC hukukunda ayrı bir sözleşme konusu olması ve AB hukukunda uzun vadeli yatırım kredisi olarak tanımlanması sebebiyle bu çalışmada değerlendirmeye alınmamıştır. Ayrıca taşıt kredileri ve kredi kartları da benzer nedenlerle kapsam dışında tutulmuşlardır.

Çalışma altı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde çalışmanın konusu ve önemi, ikinci bölümde kavramsal çerçeve, üçüncü bölümde literatür çalışmaları; dördüncü bölümde çalışmanın yöntemi; beşinci bölümde ise 40/2003 Sayılı Tüketicileri Koruma Yasası (TKY), 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun (TKHK) ve Tüketici Kredisi Sözleşmesi Yönetmeliği (TKSY), 2008/48 Sayılı Yönerge (AB Yönergesi) ile tüketici haklarını korumaya ilişkin diğer düzenlemeler karşılaştırmalı olarak incelenmiş ve son bölümde ise değerlendirme sonuçlarına yer verilmiştir.

Bu çalışmanın amacı, tüketici haklarına dikkat çekmek, tüketici kredilerinin kelepçeleme hükümlerine karşı daha bilinçli ve örgütlü tüketici profili oluşturmanın gerekliliğini ortaya

koymak ve literatüre katkı sağlamaktır. Çalışmanın, tüketici hakları ihlallerine karşı yaptırımları da kapsayacak şekilde genişletilerek işlenmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

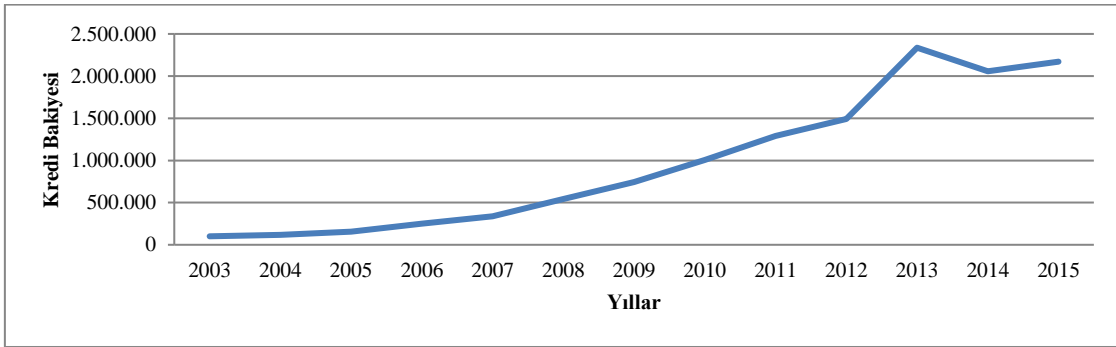
2.KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Tüketici Kredisi Sözleşmeleri

Tüketici kredileri, tüketicilerin ticari olmayan ihtiyaçlarını finanse etmek için ihtiyaç duydukları fonları bankalardan karşılama olarak tanımlanabilir. Literatürde, tüketici kredilerine ilişkin farklı kriterler esas alınarak farklı tanımlamalar yapılmıştır. Örneğin; Oy ve Güngöler (2008)'e göre tüketici kredisi, tüketicilerin mal ve hizmet alımlarında ihtiyaç duydukları nakidin banka veya finans kuruluşundan karşılanması olarak tanımlanmıştır. Akipek (1999:69-70), ticari amaç için kullanılmamak şartıyla verilen krediler; Battal (1998:314-332), tüketim mallarının finansmanı için talep edilen krediler; Ozanoğlu (2001) ise; ticari ve mesleki amaçlar dışında talep edilen krediler olduğunu belirtmiştir.

Diğer yandan tüketici kredileri, sürdürülebilir ekonomik döngü ve sosyal barış açısından da büyük öneme sahiptir. Özellikle tüketim mallarının üretimini ve ticaretini yapan sektörler katkısı yüksektir. Şekil 1'de görüldüğü üzere son on üç (13) yıllık dönemde tüketici kredilerindeki artış %2062 olarak gerçekleşmiş olması da bu önemin göstergesi sayılabilir.

Şekil 1: KKTC'de Tüketici Kredileri Gelişimi (Bin TL)

Kaynak: <http://www.kktcmerkezbankasi.org/>

Tüketici kredisi sözleşmesi; banka ile tüketici arasındaki kredi ilişkisinden doğan borç ve alacak ilişkisini düzenleyen sözleşmedir. Literatürde ise tüketici kredisi sözleşmeleri; yazılı şekle tabi ve taraflarca karşılıklı müzakere sonucu imzalanan sözleşmeler (Arkan, 1995:1-2), ileri bir tarihte ödemek koşuluyla satın alma imkânı sağlayan sözleşmeler (Takan, 2001:242), taksitli satış veya finansal kiralama sözleşmeleri (Aslan, 2006:357), limitler dâhilinde kullanılan taksitli kredi sözleşmeleri (Tekinalp, 2009:477), toplam borç tutarı, faiz oranı, taksit tablosu, gecikme faizi oranı, ödeme kuru, erken ödeme koşulları gibi şartların yer aldığı sözleşmeler (Ruhi, 2011:812) olarak tanımlandığı görülmektedir.

KKTC hukukunda, tüketici kredisi sözleşmesine yer verilmediği görülmektedir. TC hukukunda ise, faiz ve benzeri karşılığında ödemenin ertelenmesi, farklı finansman şekilleriyle kredi vermeyi ifade ettiği ve yazılı şekle tabi olduğu düzenlenmiştir (6502 Sayılı TKHK/m.22.(1,3). Ayrıca sözleşmede; toplam borç tutarı, faiz oranı, taksit tablosu, fon ve diğer masraflar, ödeme tablosu, gecikme faiz oranı, ödeme kuru, erken ödeme koşulları gibi şartların yer alması gerektiği belirtilmiştir. Bu şartlardan bir veya bir kaçının eksikliğinin sözleşmeyi geçersiz kılmayacağı vurgulanmıştır (6502 Sayılı TKHK/m.4(1)). tüketici kredisinin şekil şartı TKSİ ile kaldırılmış, elektronik ortamlarda kurulan sözleşmelerinde geçerli olduğu vurgulanmıştır.

AB Yönergesi ise, kredi sözleşmesini, “kredi veren kişinin, ödemeyi ertelemesini, ödünç vermesini veya mali yardım etmesini öngören veya bunların taahhüdü niteliğindeki sözleşmedir” şeklinde tanımlamıştır (2008/48 Sayılı Yönerge/ m.(1), 2(c)). AB Yönergesi sözleşmenin yazılı şekle tabi olmadığını, veri saklayıcı sistemler ile de yapılabileceğini belirtmiştir.

2.2. Tüketici Haklarının Korunması

Tüketici kavramının, müşteri ve alıcı gibi genel kavramlardan farklı olduğu gerçeğini ortaya koyabilmek için tanımlanmaya ihtiyacı vardır. Tüketici, mal ve hizmetleri bireysel ihtiyaçları için satın alan nihai kullanıcı olarak tanımlanabilir. TKHK tüketiciyi, “ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişi” olarak tanımlamıştır (6502 Sayılı TKHK/m. 3(k)). AB Yönergesi ise, “mesleki veya ticari faaliyet dışındaki amaçlarla bir kredi sözleşmesine taraf olan gerçek kişi” olarak tanımlamıştır (2008/48 Sayılı Yönerge/m.1(2a)).

Piyasadaki mal ve hizmetlerin kalite, fiyat ve ambalaj açısından birbirine benziyor olması, teknik özelliklerinin açık şekilde belirtilmemesi; tüketicilerin yanıltılmasına neden olmaktadır (Ceylan, 1988:27-28). Tüketicilerin yanıltılmasına neden olan diğer etken ise, aldatıcı reklam ve bilgilendirme faaliyetleridir (Göle, 1983:60). Sürdürülebilir ekonomik ve toplumsal barış açısından bu hileli faaliyetlere karşı tüketici haklarının korunması gerektiği açıktır.

Tüketicinin korunmasına ilişkin ilk modern girişim, 1850’de İngiltere’de kurulan tüketim kooperatifidir. İlk çağdaş yasa ise, 1872 tarihinde ABD’de çıkartılan ve posta adreslerini kullanarak tüketicileri yanıltmayı suç sayan düzenlemelerdir. İlk tüketici birliği ise 1891’de New York’ta kurulan birliktir.

KKTC’de tüketici haklarını korumaya ilişkin ilk düzenleme 03.06.2003 tarihli ve 40/2003 Sayılı TKY (55/2010 Sayılı Yasa ile güncellenmiştir) ile yapılmış ve yasanın amacı, “ekonominin gereklerine uygun olarak tüketicinin sağlık, güvenlik ve ekonomik çıkarlarını koruyucu aydınlatıcı, eğitici, zararları tazmin edici önlemler almak” olarak belirlenmiştir. TKY’nın 20’nci maddesine istinaden çıkartılan “Tüketici Sözleşmelerinde Haksız Koşullara İlişkin Tüzük (TSHKİT)” ve 23 (3)’üncü maddesi gereği çıkartılan “Ticari Reklam ve İlanlar Tüzüğü (TRİT)” tüketici haklarını korumaya ilişkin hükümler içermektedir.

TC’deki ilk düzenleme ise, 8.9.1995 tarihinde yürürlüğe giren 4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’dur. 28.11.2013 tarih ve 28835 Sayılı Resmi Gazetede yayınlanan değişiklik ile 4077 Sayılı TKHK yürürlükten kaldırılmış ve 6502 Sayılı TKHK kabul edilmiştir. Kanunun amacı “tüketicinin sağlık, güvenlik ve ekonomik çıkarlarını koruyucu, zararlarını tazmin edici, tüketiciyi aydınlatıcı ve bilinçlendirici önlemler almak” olarak belirlenmiştir. TKHK’nın uygulamasını etkinleştirmek ve tüketiciyi korumaya ilişkin çok daha detaylı düzenlemeler oluşturmak amacıyla TKSİ yayımlanmıştır (22.05.2015 tarih ve 29363 Sayılı TC Resmi Gazetesi).

Ayrıca, TC Anayasası’nın 167’nci maddesi gereği çıkartılan 4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun (RKHK), Türk Borçlar Kanunu’nun (TBK) gabine ilişkin hükümleri, Türk Ticaret Kanunu’nun (TTK) haksız rekabete ilişkin hükümleri ve Türk Medeni Kanunu’nun (TMK) iyi niyete ilişkin hükümleri de tüketiciyi korumaya yönelik düzenlemeler kapsamında değerlendirilebilir.

AB hukukunda ise, üye ülkelerin tüketici kredileriyle ilgili kanun, yönetmelik ve idari metinlerinin uyumlaştırılmasına ilişkin 87/102/EEC Sayılı Tüketici Konsey Direktifi yayınlanmıştır. 90/88/EEC ve 98/7/EC Sayılı Yönergeler ile Direktifte bazı değişiklikler yapılmış, son olarak da 2008/48/EC Sayılı Yönergenin yayınlanmasıyla, 87/102/EEC Sayılı Direktif yürürlükten kaldırılmıştır.

2.3. Kelepçeleme Sözleşmeleri

Kelepçeleme sözleşmeleri, genel ahlak kurallarına aykırılık içeren sözleşmelerin genel adıdır. Bu sözleşmeler, taraflardan güçsüz olanın ekonomik özgürlüğünün kısıtlanmasını veya

ekonomik olarak bağımlı hale getirilmesini ifade eder. Ekonomik özgürlük kavramı, iktisat ve hukuk bilimlerinin temel kavramlarından birisi olarak kabul edilmektedir. Her iki bilim dalı da bu kavramı kendi disiplinleri açısından farklı tanımlamıştır. İktisat bilimi ekonomik özgürlüğü; kalkınmışlık oranı, refah düzeyi, kişi başına milli gelir ve kamunun ekonomiye müdahale düzeyi gibi makro bakış açısı ile tanımlanırken; hukuk bilimi ise, çalışma ve sözleşme kurma, özel teşebbüs sahibi olma, mülkiyet ve miras hakkı kavramlarını da kapsayacak şekilde çok daha geniş bir anlamda tanımlamıştır. Ekonomik bağımlılık ise, sözleşme hükümleri sonucu güçsüz olan tarafın ekonomik varlığını aşırı şekilde kaybetmesi ve güçlü olan tarafa bağımlı hale gelmesini ifade eder. Ekonomik bağımlılığa neden olan hükümler aynı zamanda genel ahlaka aykırı düzenlemeler olarak kabul edilmektedir (Tekinay vd., 1993:391).

Literatürde kelepçeleme sözleşmeler; taraflardan birinin özgürlüğünün aşırı sınırlandırılması (Bauer ve Mengelberg, 1931:38), ekonomik özgürlüğün felce uğratılması (Rüthers ve Stadler, 2007:419), ahlaka aykırı şekilde ekonomik bağımlılık (Flume, 1960:135), hakkaniyete uymayan hükümler içeren sözleşmeler (Koller, 2009:226), her türlü yükümlülüğünün gücü tarafın keyfi davranışa göre belirlenmesi (Egger, 1930), borçlunun ekonomik karar verme özgürlüğünün kaldırılması (Bydlinski, 1993:826-827), kınanması gereken bir bağımlılık kurulması (Sungurbey ve Kaneti, 1976:188), genel ahlaka aykırılık içeren sözleşmeler (Ateş, 2007:75-93) olarak tanımlanmaktadır.

Tüketici kredisi sözleşmelerinin bankalarca tek taraflı olarak hazırlanması, standart nitelikli sözleşmeler olması ve genellikle tüketici ücretlerinin blokesi karşılığı kullanılması gibi hususları dikkate alındığında kelepçeleme sözleşmesi kapsamında değerlendirilebilir.

3. LİTERATÜR

Tüketici kredisi sözleşmesi ve tüketici haklarının korunmasına ilişkin literatür çalışmalarına aşağıda yer verilmiştir.

Tirlia (2015:139-143), AB üyesi ülkelerdeki haksız şartlara ilişkin düzenlemeleri incelediği çalışmada, üye ülkeler arasında farklı uygulama bulunduğunu belirtmiş ve sürdürülebilir rekabet açısından standardın sağlanması gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Kaban vd. (2016:227-247) aktardığına göre; Bikic ve Petrovic (2011:9-37) bağlı kredi sözleşmelerini konu alan çalışmalarında; satın alınan mal ve hizmetin sözleşme hükümlerine uygun olmaması durumunda, AB hukuku hükümleri gereği kredi veren kuruluşun da müteselsilen sorumlu olması gerektiğini belirtmiştir. Baicu (2014:483-490). Romanya bankacılık sistemindeki tüketiciyi korumaya ilişkin düzenlemeleri konu alan çalışmada, finansal tüketicilerdeki artışın konuyu daha önemli hale getirdiği sonucuna ulaşmıştır.

Helvacı (2007:263-272), tüketici kredisi sözleşmesine alınan teminatları değerlendirdiği çalışmada, bu tür sözleşmelere teminat olarak kefil alınması durumunda, adi kefalet sayılacağı, bu konudaki düzenlemelerin emredici hükümler kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varmıştır. Önder ve Özkul (2013:25-46) ise, 6502 Sayılı TKHK ile 4077 Sayılı TKHK'da yer alan şahsi güvenceye ilişkin hükümleri mukayeseli olarak inceledikleri çalışma sonucunda, şahsi güvencenin adi kefalet olacağına ilişkin belirsizliğin, 6502 Sayılı TKHK ile giderildiğini belirtmişlerdir.

Ceylan (2009:143) ise AB ve Türk hukukundaki tüketiciyi korumaya ilişkin düzenlemeleri karşılaştırmalı olarak incelediği çalışmada, genel anlamda bir uyumluluk sağlandığını ancak tam uyumun sağlanması için yeni düzenlemelerin yapılması gerektiğini belirtmiştir. Atamer (2010:241-275), TKHK ile AB Yönergesindeki tüketicileri korumaya ilişkin düzenlemelerin uyum düzeyini ölçtüğü çalışmada, büyük ölçüde uyum sağlandığı sonucuna ulaşmıştır.

Özel (2008:287-289) ise, tüketiciyi korumaya ilişkin düzenlemeleri incelediği çalışmada tüketicilerin yeterince korunmadığı sonucuna ulaşmıştır. Kaynak ve Akan (2011:41-

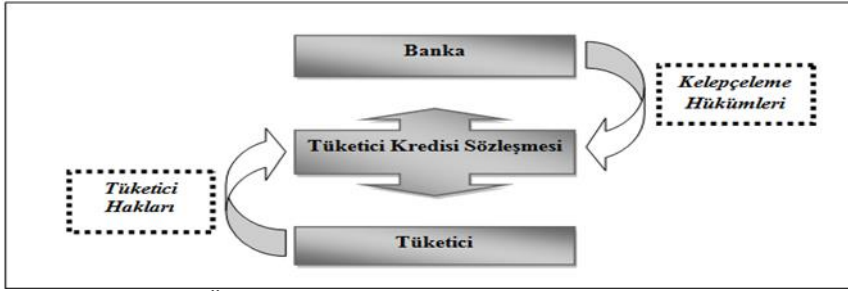
61) ise, tüketici hakları konusundaki bilinç düzeyini konu alan çalışmalarında, tüketicilerin yeterli bilinç düzeyinde olmadıklarını tespit etmişler ve sadece yasal düzenlemeler ile sürdürülebilir rekabetin sağlanamayacağı sonucuna varmışlardır. Moray (2013:133-157), 4077 Sayılı TKHK ve 6502 Sayılı TKHK'da yer alan yaptırımları değerlendirdiği çalışmasında, yeni yasada cezai şartların daha ayrıntılı olarak düzenlendiği sonucuna ulaşmıştır.

4. YÖNTEM

Tüketici kredisi sözleşmesindeki kelepçeleme hükümlerine karşı, KKTC'deki tüketici haklarını korumaya yönelik düzenlemelerin, TC ve AB'deki düzenlemelere uyum düzeyi karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

Çalışma modeli, Ünal (2011)'deki değerlendirmelerden esinlenerek (Şekil 2) oluşturulmuştur. Şekilde görüleceği üzere bankaların tüketici kredisi sözleşmelerine kelepçeleme hükümlerini koyma eğilimlerine karşı, tüketicilerin de tüketici haklarını koruyucu düzenlemeler oluşturma çabasında oldukları varsayılmıştır.

Şekil 2: Çalışma Modeli

Kaynak: Ünal, (2011)

Model kapsamında, tüketici kredisi sözleşmelerinin kelepçeleme hükümlerine karşı oluşturulan tüketiciyi koruma düzenlemeleri esas alınarak; TKY'nın hükümleri TKHK, AB Yönergesi ve diğer yasal düzenlemeler ile karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

5. KKTC, TC VE AB HUKUKUNDA TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMESİNE YÖNELİK DÜZENLEMELER

5.1. Tüketicinin Sözleşme Öncesi Korunması

5.1.1. Tüketici Kredisi Sözleşmesine İlişkin Kavramlar

KKTC, TC ve AB hukukundaki tüketici kredisi sözleşmesi, tüketici ve kredi kuruluşu tanımları incelendiğinde; KKTC hukukunda tüketici kredisi sözleşmesi tanımına yer verilmediği, sözleşmeler ile ilgili yasaya atıfta bulunduğu görülmektedir (40/2003 Sayılı TKY/m.2). TC ve AB hukukunda ise, tüketici kredisi sözleşmesi; “kredi veren kuruluşun tüketiciye faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında ödeminin ertelenmesi, ödünç veya benzeri finansman şekilleri aracılığıyla kredi verdiği veya kredi vermeyi taahhüt ettiği sözleşme” şeklinde tanımlandığı görülmektedir (6502 Sayılı TKHK/m.22(1)); (TKSY/m.4(1)(o)); (200/48 Sayılı Yönerge/m.1(2c)).

TKHK, tüketici kredisi sözleşmelerinin yazılı şekle tabi olduğunu, sade ve anlaşılır bir dille, 12 punto büyüklükte yazılması gerektiğini ve bir nüshasının tüketiciye verilmesi gerektiğini belirtmiştir (6502 Sayılı TKHK/m.22(1)). TKSY ise, sözleşme tanımına “mesafeli sözleşmeler hariç” ifadesini ekleyerek, kalıcı veri saklayıcısı ile yapılan sözleşmelerinde geçerliliğini kabul ederek yazılı olma zorunluluğunu kaldırmıştır (TKSY/m.10(1)(2)).

AB hukuku ise, tüketici kredisi sözleşmelerinin yazılı olma şartını aramamış, tüketici kredisi sözleşmesinin kalıcı veri saklayıcı yöntemler ile de kurulabileceğini belirtmiştir (2008/48 Sayılı Yönerge/10(1)). AB Yönergesi hükümlerinin; gayrimenkul alımı amacıyla verilen kredi sözleşmelerine, mülkiyet edinmek amacı dışında yapılan kiralama sözleşmelerine, faiz/komisyon ve masraf ödemesi içermeyen kredi sözleşmelerine, faizsiz tek taksitli kredi sözleşmelerine, cari hesaplardan avans vermeyi içeren sözleşmelere, belirli tutarlardan (200.-Avrodan) az ve (75.000.-Avrodan) fazla limitli kredi sözleşmelerine, vadesi üç ayı geçmeyen veya bir yılda dört taksit ile ödenecek kredi sözleşmelerine uygulanmayacağını belirtmiştir (2008/48 Sayılı Yönerge/m.2.2(a-g)).

TC ve AB hukuku tüketici kredisi sözleşmesinde yer alması gereken konuları; kredi türü, vadesi, taksit tutarı, aylık ve yıllık faiz oranı, faiz oranının uygulanmasına ilişkin şartlar, ödeme planı, gecikme faiz oranı, temerrüt dâhil bileşik faiz uygulanamayacağı ibaresi, kredinin toplam tutarı, kredi şartları ile varsa talep edilecek ücret ve komisyonlar, erken ödeme yapma hakkı ve kredi verenin indirim yapma yükümlülüğü, tüketicinin sözleşme örneğini alabileceği ibaresi, temerrütte düşürme şartları ve hukuki sonuçları, sözleşmeden cayma hakkı ve yararlanabileceği indirimler, bağlı kredilere konu mal ve hizmete ilişkin bilgiler, tüketici ve kredi veren kuruluşun adı ve iletişim bilgileri, varsa istenecek teminatlar, yabancı para cinsinden kullanılan kredilerde taksit ve toplam tutarın hesaplanmasına esas alınacak döviz kuru, uyumsuzluk durumunda başvurabileceği makamlar ve diğer çözüm yolları olarak belirlemiştir (TKSY/m.11(1)(a-s), m.12(1)(a-k); (6502 Sayılı TKHK/m.22-31); (2008/48 Sayılı Yönerge/ m.4(2)(b), (m.4(3),(m. 6)). TC hukuku, AB hukukundan farklı olarak tüketici kredisi sözleşmesine kefil alınması durumunda adi kefalet hükümlerinin geçerli olacağını düzenlemiştir (6502 Sayılı TKHK/m.4(6)), (TKSY/m.28(1)).

KKTC ve TC hukuku tüketiciyi; “ticari ve mesleki olmayan amaçla hareket eden gerçek veya tüzel kişi”; kredi veren kuruluşu ise, “mevzuat gereği tüketicilere kredi vermeye yetkili olan gerçek ve tüzel kişi” olarak tanımlarken ((40/2003 Sayılı TKY/m.2), (6502 Sayılı TKHK/m.3(ğ)(k)); (TKSY/m.4(1)(h)(n)); AB hukuku; “mesleki veya ticari faaliyet dışındaki amaçlarla bir kredi sözleşmesine taraf olan gerçek kişidir”; kredi veren kuruluş ise; “mesleki ve ticari faaliyetlerini sürdürmesi çerçevesinde kredi veren gerçek veya tüzel kişi veya bu kişilerin oluşturduğu gruplar” şeklinde tanımlamıştır (2008/48 Sayılı Yönerge/m.1 (2a)(2b)).

KKTC ve TC hukuku tüzel kişileri de tüketici kapsamında değerlendirmiştir. Ancak TTK gereği ticari şirketlerin her türlü işlemleri ticari sayıldığından (TTK/m.3), tanımdaki tüzel kişinin ticari amaç gütmeyen vakıf, dernek ve odalar gibi tüzel kişileri ifade ettiği söylenebilir. AB hukuku ise KKTC ve TC hukukundan farklı olarak, kredi veren veya tüketici kredisi sözleşmesine aracı olan gerçek ve tüzel kişilerin resmi makamlardan izin almak zorunda olduklarını ve bu kişi ve kurumların resmi kurum ve kuruluşlarca denetlenmeleri gerektiğini belirtmiştir. Bu düzenlemelerin uygulanması konusunda gerekli tedbirlerin alınmasını ve sözleşmeden doğacak sorun ve şikâyetleri değerlendirecek birimlerin oluşturulmasını üye ülkelere bırakmıştır (2008/48 Sayılı Yönerge/m.12(1)(a-c)).

5.1.2. Tüketicinin Aksak Rekabet Şartlarına Karşı Korunması

KKTC ve TC hukukunda haksız şart, sözleşmeden doğan hak ve yükümlülüklerin dürüstlük kuralına aykırı ve tüketici aleyhine dengesizlikleri oluşturan, aynı zamanda tüketici ile müzakere edilmeyen hükümler olarak tanımlanmıştır (40/2003 Sayılı TKY/m.(1,2,)); (6502 Sayılı TKHK/m.5(1)). Tüketici sözleşmelerindeki haksız şartların kesin olarak geçersiz olduğu vurgulanarak, sözleşmenin diğer maddelerinin geçerli olacağını belirtilmiştir (40/2003 Sayılı TKY/m. 4); (6502 Sayılı TKHK/m.5.(2)).

TRİT’de reklamlar aracılığıyla tüketicinin güveninin kötüye kullanılmayacağı ve tecrübesizliğinin ve bilgi eksikliğinin istismar edilemeyeceği düzenlenmek suretiyle tüketiciler korunmuştur (TRİT/m.8(1A)). Kredi vermeye ilişkin reklamlarda, kredinin türü, vadesi, istenen

teminatlar, geri ödeme koşulları, gerçek faiz ödemeleri ve olası diğer masraflar konusunda tüketiciyi yanıltıcı hiçbir ifade yer alamayacağı belirtilmiştir (TRİT/m.8(4)). TSHKİT ise, tek taraflı olarak sözleşmeye konan ve iyi niyet kurallarına aykırı olacak önemli dengesizlikler oluşturan maddelerin tüketiciyi bağlamayacağını belirtmiştir (TSHKİT/m.5(1)).

RKHK ise, rekabet kurumlarının oluşturulmasını ve mağdur olan tüketicilerin bu kuruma başvurabilmelerini sağlamıştır (RKHK/m.8). TTK'nın haksız rekabete ve iyi niyet kurallarına aykırı her türlü iş, işlem ve faaliyetin ekonomik rekabetin suiistimali olarak değerlendirileceğine ilişkin hükmü (TTK/m. 56) ve iyi niyet kurallarına uymayan, yanıltıcı bilgi ve reklam faaliyetlerini yasaklayan hükümlerinde tüketiciyi korumaya yönelik düzenlemeler olarak değerlendirilebilir (TTK/m.57). Kanun, haksız rekabetten zarar gören tüketicilere ve onların oluşturdukları birliklere maddi ve manevi tazminat davası açma hakkı tanımaktadır (TTK/m.158). TKHK ise tüketicilere, hak ihlallerine karşı tüketici mahkemelerine dava açma hakkı vermektedir (6502 Sayılı TKHK/m.23,24).

AB hukukunda ise, 93/13/EEC Sayılı Yönerge, tüketici sözleşmelerindeki haksız şartları düzenlemektedir. AB Yönergesi, tüketici aleyhine sözleşme hükümlerini ve iyi niyete aykırı maddeleri haksız şartlar olarak kabul etmektedir (93/13 Sayılı Yönerge 3(1)). Üye ülkelerden, sözleşmedeki haksız şartların tüketiciyi bağlamayacağı ve sözleşmenin diğer maddelerinin geçerli olacağını gösterir düzenlemeler yapmalarını istenmektedir (93/13 Sayılı Yönerge m.6 (1)). Sözleşmelerin, tüketicilerce anlaşılabilirlikte açıklıkta yazılmasını şart koşmakta ve anlaşılabilen, tutarsız hükümlerin tüketici lehine yorumlanması gerektiğini belirtmektedir (93/13 Sayılı Yönergem.4(2)). Ayrıca yanıltıcı reklama karşıda 84/450/EEC Sayılı Yönerge hükümlerinin saklı olduğunu vurgulamaktadır (2008/48 Sayılı Yönerge/m.3).

5.1.3. Tüketicinin Aşırı Fiyata Karşı Korunması

KKTC'de aşırı fiyata ilişkin yasal düzenleme bulunmadığı, TC'de ise, TMK ve TBK'nun bazı hükümleri aşırı fiyatı sınırlayıcı düzenlemeler içermektedir.

TMK'nu aşırı fiyatın tüketiciyi ekonomik olarak zor duruma düşüreceği, sosyal hayat standardını ve itibarını kötüleştireceği, psikolojisini bozacağı gerekçesiyle kişilik haklarına aykırılık oluşturacağı hususuna atıfta bulunarak, bu tür işlemlerin hukuki olarak geçersiz olacağını belirtmiştir (TMK/m.23)(TBK/m.19).

TBK ise, piyasa fiyatını aşırı şekilde aşan tutarların kısmi butlan şartları kapsamında ödenmemesi gerektiğini belirtmektedir (TBK/m.20(1)(2)). Ayrıca ilgili kanunda, tüketicinin tecrübesizliğinden, zor durumundan veya bilgisizliğinden faydalanılarak oluşturulan açık orantısızlıkların da gabin hükümleri gereği geçersiz olacağı yer almaktadır (TBK/m.21(1)). TTK'nun sözleşme özgürlüğünü düzenleyen maddeleri gereği tüketicilerin aşırı fiyatlardan kaynaklanan tutarları ödeme yükümlülükleri olmadığı ve her hangi bir şekilde ödemişse geri talep edilebileceğine ilişkin hükümler yer almaktadır (TTK/m.54).

AB Yönergesi ise, aşırı fiyata ilişkin konularda düzenleme yapma yetkisini üye ülkelerin iç hukuklarına bırakmıştır.

5.1.4. Tüketicinin Genel İşlem Şartlarına Karşı Korunması

KKTC ve TC'deki düzenlemelerde, önceden ve tek taraflı olarak hazırlanan sözleşmelerin içeriğine tüketicilerin etki edemeyeceği esas alınarak, bu tür sözleşmelerin standart nitelikli sözleşmeler olduğu belirtilmiştir. Bu sözleşmelerin bazı hükümlerinin müzakere edilmiş olmasının onları standart sözleşme olmaktan çıkartmayacağı ifade edilmiştir (40/2003 Sayılı TKY/m.20(3)); (6502 Sayılı TKHK/m.5(3)). Sözleşmenin yazılı düzenlenmiş olması halinde ise, tüketicinin anlayacağı derecede açık, anlaşılır bir dil kullanılması gerektiği, aksi takdirde anlaşılabilen kısımların tüketicinin lehine yorumlanacağı vurgulanmıştır (6502 Sayılı

TKHK/m.5(4)). Bu sözleşmelerde, tüketici aleyhine maddelerin küçük puntolarla uzun metinler şeklinde yazılmakta olduğu, tüketicilerin zaman darlığı gerekçesiyle bu sözleşmeleri okumadan imzaladıkları bilinen bir gerçektir. TKHK, tüketicileri genel işlem şartlarına karşı korumak amacıyla bu sözleşmelerin 12 punto büyüklükte, açık bir dille ve okunabilir şekilde yazılmasını zorunlu kılmaktadır (40/2003 Sayılı TKY/m.20(6)); (6502 Sayılı TKHK/m.4).

AB hukukunda ise, 93/13 Sayılı Yönerge, sözleşmenin müzakere edilmeyen maddelerinden, önceden formüle edilmiş standart sözleşme olduğu anlaşılıyorsa, bu hükümlerin haksız şartlar kapsamında değerlendirilebileceği belirtilmektedir. Müzakere edilmeyen maddelerin esasa ilişkin olmaması durumunda ise, sözleşmenin diğer maddelerinin geçerli olacağı yer almaktadır (93/13 Sayılı Yönerge 3(2)).

5.1.5. Tüketicinin Bilgilendirilmesi

KKTC’de tüketici kredisi sözleşmesine yönelik bilgilendirme hükümlerinin bulunmadığı; TC’de ise, kredi kuruluşlarına sözleşme öncesi tüketicileri bilgilendirme yükümlülüğü getirildiği görülmektedir. Teklif edilen kredinin koşullarını içeren sözleşme öncesi bilgi formunun sözleşmenin kurulmasından makul bir süre önce tüketiciye sunulması istenmektedir (6502 Sayılı TKHK/m.23(1)). Yasa, sözleşme öncesi bilgilendirme formunun; kredinin türü, kredi veren ve aracısının mersis numarası, açık adresi, telefonu gibi iletişim bilgileri, sözleşmenin süresi, tutarı ve talep edilecek ücretleri, bağlı kredi sözleşmelerine konu mal ve hizmet ile satıcıya ilişkin bilgileri, aylık, yıllık faiz oranları ve uygulama şartlarını, tüketici tarafından ödenecek toplam tutarı, örnek ödeme planını, kredi hesabına ilişkin bilgileri içermesi gerektiğini belirtmektedir. Ayrıca, varsa noter masraflarını, gecikme faiz oranını, temerrüde düşmenin hukuki sonuçlarını, sigorta yaptırma serbestisini, kredi teminatlarını, kefaletin adı kefalet olacağını, cayma hakkına ilişkin koşulları, erken ödeme koşullarını, yeniden yapılandırma ve fesih şartlarını içerecek şekilde olmasını zorunlu kılmaktadır (TKSY/m.6(1,3)).

AB hukukunda ise, tüketicinin kredi sözleşmesi kurulmadan önce veya kuruluş aşamasında bilgilendirilmesi istenmektedir. Bilgilendirmenin; kredi limiti, yıllık faiz oranı, masraf ve harçların değiştirilme koşulları ile sözleşmenin sonlandırılmasına ilişkin konuları içermesi gerektiği belirtilmektedir. Sözleşme sonrası kredi faiz ve masraflarında yapılacak değişiklikler konusunda ise, tüketicinin eş zamanlı bilgilendirilmesi gerektiği yer almaktadır (2008/48 Sayılı Yönerge/m.6).

5.1.6. Tüketicinin Kredi İtibarını Değerlendirme Yükümlülüğü

KKTC hukukunda kredi talep eden tüketicilerin, kredi itibarının değerlendirilmesine ilişkin yasal düzenleme yapılmadığı; TC’de ise, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunca (BDDK) çıkartılan; Bankaların Kredi Yönetimine İlişkin Rehber’deki (BKYİR), diğer banka ve finans kuruluşlarındaki risk ve limitler ile borç servis oranı ve ödeme kapasitesi gibi göstergelerden yararlanılması gerektiği belirtilmiştir (BKYİR/ m. 94,95,96). Değerlendirme sürecinde kredi veren kuruluşların ihtiyaç duyacağı bilgi ve belge paylaşımını Kredi Kayıt Bürosu A.Ş.’den sağlayabileceği ifade edilmiştir (Bankacılık Kanunu m.73(4)). Ayrıca, kredi veren kuruluşların tüketicilerin kredi itibarını, kendi bilgi sistemlerinde oluşturacakları yapılar aracılığıyla da sorgulayabileceği, ölçüm kriteri olarak da tüketicinin toplam borç yükü, ödeme alışkanlıkları gibi verileri kullanabilecekleri belirtilmiştir.

AB Yönergesi ise, tüketicileri kredilendirmeden önce veya mevcut müşterilerin limit artış talepleri olması durumunda, ilgili veri kuruluşlarından edinecekleri bilgiler çerçevesinde kredibilitelemleri değerlendirmeleri gerektiğine yer vermektedir (2008/48 Sayılı Yönerge/m.8). Ancak bu değerlendirme sonucu kredilendirmeye uygunluk kriterinin ne olduğu konusunda bir ölçü getirmemiştir. Sadece geri ödeyemeyeceği kanaatine varılması durumunda, kredi kullanma kararının tüketiciye bırakılması gerektiğini belirtmiştir.

5.2. Sözleşme Sonrası Tüketicinin Korunması

5.2.1. Tüketici Kredisi Sözleşmesi Şartlarının (Tüketici Aleyhine) Değiştirilemeyeceği

KKTC hukukunda tüketici kredisi sözleşmesi hükümlerinin değiştirilemeyeceğine yönelik düzenleme bulunmadığı; TC'de ise, belirli süreli kredi sözleşmesi hükümlerinin tüketici aleyhine değiştirilemeyeceği açık olarak belirtildiği (6502 Sayılı TKHK/m.26(1)), belirli süresiz kredi sözleşmelerinde ise faiz oranı değişikliği yapılması durumunda, değişikliğin yürürlüğe girmesinden 30 gün önce yeni ödeme tutarı, sayısı ve periyotları hakkında, tüketicinin yazılı veya kalıcı veri saklayıcı aracılığı ile bilgilendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Yeni faiz oranının daha yüksek olması durumunda geriye yönelik uygulanamayacağı; tüketicinin bilgilendirildiği tarihten itibaren 60 gün içerisinde borcun tamamını ödemesi halinde yeni orandan etkilenmeyeceği hükmüne yer vermiştir (6502 Sayılı TKHK/m.26(1)(2)). Ayrıca, belirsiz süreli sözleşmelerde akdi faiz oranı dışında değişiklik yapılması halinde, değişikliğin yürürlük tarihinden 30 gün önce tüketiciye (yazılı veya kalıcı veri saklayıcı aracılığıyla) bildirilmesinin zorunlu olduğu; tüketicinin isterse bu değişiklikleri kabul etmeyerek fesih hakkını kullanabileceği düzenlenmiştir (TKSY/m.13(3)).

AB Yönergesinde tüketici kredisi sözleşmesinin değiştirilmesine ilişkin düzenlemelere yer vermemiştir. 93/13 Sayılı Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlara İlişkin Yönerge ise, kredi verenin sözleşmeyi değiştirme şartlarının denetlenmesini öngörmüştür.

5.2.2. Tüketici Sözleşmesinden Cayma Hakkı

KKTC'de sözleşmeden caymaya yönelik düzenleme bulunmadığı; TC ve AB hukukundaki düzenlemelerin ise paralellik gösterdiği görülmektedir. TKHK, TKSİ ve AB Yönergesi, tüketicinin herhangi bir sebep göstermeksizin ve ceza ödemeksizin on dört (14) gün içerisinde tüketici kredisi sözleşmesinden cayma hakkı olduğunu düzenlemiştir. Tüketicinin cayma hakkı hususunda bilgilendirmiş olması ve cayma talebini ilgili kuruluşa yöneltmiş olması yeterlidir (6502 Sayılı TKHK/ m.24(1,2); (2008/48 Sayılı Yönerge 14(1)). Cayma süresi, tüketicinin yazılı ve sözlü olarak bilgilendirilmesinden itibaren başlamaktadır. Eğer tüketici cayma hakkı konusunda bilgilendirilmemişse sözleşme süresince cayma hakkının devam edeceği belirtilmiştir. Sözleşmeden cayan tüketici, anaparayı, tahakkuk etmiş faizleri cayma bildiriminden itibaren 30 gün içerisinde kredi sağlayıcısına ödemelidir. Tüketiciden, akdi faiz ve üçüncü taraflara ödenen masraflar dışında ücret talep edilemez (6502 Sayılı TKHK/m.24(3); (2008/48 Sayılı Yönergem 14(3)(a-b)). Tüketiciden fazladan tahsil edilen her türlü ücretin cayma tarihinden itibaren 7 gün içerisinde iade edilmesi gerekmektedir (TKSY/m.24(5)). Yasada, tüketicinin cayma hakkını kullanmasıyla sadece kredi sözleşmesinin değil, bu sözleşmeye bağlı diğer sözleşmelerinde (sigorta sözleşmesi vb.) sonlanmış olacağı düzenlenmiştir (TKSY/m.24(6)); (2008/48 Sayılı Yönerge/ m.10(4)).

5.2.3. Tüketici Kredisi Sözleşmesinden Doğan Alacağın Devri

KKTC hukukunda sözleşmeden doğan alacağın devrine ilişkin düzenleme bulunmadığı; TC AB'deki düzenlemelerde ise, tüketicinin korunduğu görülmektedir. TKHK ve AB Yönergesine göre tüketici, kredisi sözleşmesinden doğan alacağın üçüncü tarafa devredilmesi durumunda, kredi veren kuruluşa karşı ileri sürebileceği haklarını, üçüncü tarafa karşıda ileri sürebilecektir (6502 Sayılı TKHK/m.10(f)(14)); (2008/48 Sayılı Yönerge/m.17). Yasalarda, kredi veren kuruluşun da sözleşmeden doğan alacağı devralan tarafla birlikte, müteselsil sorumluluğu olduğu belirtilmiştir.

5.2.4. Kredinin Poliçe/Bono ile Ödenmesi ve Kefalet

KKTC hukukunda kredinin kıymetli evrakla ödenmesi veya kredi sözleşmesine kefalet alınmasına ilişkin düzenlemelere yer verilmediği; TKHK'da ise, tüketicinin her bir taksit ödemesi için ayrı ayrı olmak üzere sadece nama yazılı kıymetli evrak düzenlenebileceği, bunun dışındaki senetler ile ödemenin tüketiciyi bağlamayacağı belirtilmiştir (6502 Sayılı TKHK/m.4(5)). Tüketici kredisi sözleşmesine kefil alınması durumunda ise, adi kefalet hükümlerinin geçerli olacağı, diğer kanunlarda aksi hüküm bulunmadıkça şahsi teminatların müteselsil kefalet kapsamında sayılacağı yer almaktadır (6502 Sayılı TKHK/m.4(6)), (TKSY/m.28(1)).

TBK ise, tüketici kredilerine alınan kefaletin adi kefalet hükümlerine tabi olduğunu ve asıl borçluya ve diğer teminatlara başvurmadan kefile başvurulamayacağını, kefil olunan limitlerin kefil tarafından yazılı olarak onaylanmadıkça kefilin bağlamayacağı belirtilmiştir (TBK m.486).

AB Yönergesi ise, kredinin kambiyo senedi ile güvenceye alınmasını ve kredi ödemelerinin kambiyo senetleri ile yapılmasını yasaklamıştır. Bu yasağa rağmen tüketiciden kambiyo senedi almışsa senedin geçerli olacağı, tüketicinin uğrayacağı zararların ise kredi kuruluşunca karşılanması gerektiği ve tüketicinin, senedi isteme hakkının olduğu belirtilmiştir (2008/48 Sayılı Yönerge/m.10 (f)(15)). AB Yönergesi, süreçte oluşabilecek olumsuzluklara karşı üye ülkelerin tüketiciyi koruyucu tedbirler almalarını önermiştir (2008/48 Sayılı Yönerge /m.10). Tüketici kredilerinde kefalet konusu ise, AB Yönergesinde düzenlenmemiştir.

5.2.5. Kredi Borcunun Vadesinden Önce (Kısmen veya Tamamen) Ödenmesi

KKTC'de kredi borcunu erken ödemeye ilişkin düzenleme bulunmadığı; TC'de ise, tüketicinin vadesinden önce taksit ödemesi veya kredi borcunun tamamını kapatması durumunda, kredi veren kuruluşun ödeme miktarına göre, faiz ve diğer maliyetlerde indirim yapması zorunluluğu getirilmiştir (6502 Sayılı TKHK/m.27 (1)). Kredi ödemesinin taksit tarihinde yapılması durumunda, vadesi gelen taksit tutarı, anapara borcu ve geciken faiz, vergi ve harç gibi yasal yükümlülükler tahsil edilebilecektir (TKSY/m.16(1)). İki taksit arasında ödeme yapılması halinde ise, son ödenen taksit ile ödeme tarihi arasındaki anaparaya işleyen faiz, kalan anapara borcu ve geciken faiz, vergi ve harç gibi yasal yükümlülükler tahsil edilebileceği düzenlenmiştir. Peşin tahsil edilmiş faizler varsa kapatma tarihi esas alınarak, akdi faiz oranı üzerinden iade edilmesi gerekmektedir (TKSY/m.16(2)).

Tüketicinin, bir taksit tutarından az olmamak üzere herhangi bir tutarı vadesinden önce ödenmesi işlemine ara ödeme denilmektedir (TKSY/m.17(1)). Ara ödeme işlemi; son ödenen taksit tarihi ile ödeme günü arasında işleyen faiz, vergi ve harç gibi yasal yükümlülüklerin tahsil edilmesi, geri kalan tutarın ise anaparadan düşülmesi gerektiği düzenlenmiştir. Tüketicinin talep etmesi durumunda taksit sayısı, ödemesiz dönem veya ödeme tarihleri yeniden belirlenebilmektedir (TKSY/m.17(2-3)). Ara ödeme durumunda da peşin tahsil edilmiş faizler, ara ödeme tarihi esas alınarak akdi faiz oranı üzerinden hesaplanarak iade edilmesi gerekmektedir (TKSY/ m.17(4)). Tüketicie, yeni ödeme planının ücretsiz olarak yazılı veya veri saklayıcı ortamda verilmesi zorunluluğu getirilmiştir (TKSY/m.17(5)).

AB Yönergesine göre, sabit faizli kredilere erken ödeme uygulandığında tüketicie indirim hakkı sağlanırken, kredi verene kuruluşa da objektif gerekçeleri varsa masraf talep etme hakkı sağlanmıştır (2008/48 Sayılı Yönerge/ m.16). Yasaya göre, erken ödeme tazminatı belirli bir miktar veya oran olarak sözleşme öncesi belirlenebilmektedir (2008/48 Sayılı Yönerge/ m.16(3)). Tazminat tutarı, ödeme işlemi kredinin kapanış vadesine bir yıldan az süre kala yapılmışsa ödenen tutarın %0,5'ini, daha uzun süre kalmışsa %1'ini, her durumda kredi vadesine kadar ödenecek faiz tutarını geçemez (2008/48 Sayılı Yönerge/ m.16(5)). Talep edilen erken ödeme tazminatı, gerçek zararı aşması durumunda tüketicinin indirim talep etme hakkı vardır. AB

Yönergesi ise, ek tazminat isteme hakkını düzenlemeyi üye ülkelere bırakmıştır (2008/48 Sayılı Yönerge/ m.16(4)(b)).

5.2.6. Temerrüde Düşürme Şartları

KKTC hukukunda temerrüde düşürmeye yönelik düzenlemeler bulunmadığı; TC hukukunda ise, belirli süreli kredi sözleşmelerinde tüketicinin birbirini izleyen en az iki taksitin ödememesi halinde kredi kuruluşu temerrüde düşürme hakkını kullanabilecektir. Kredi kuruluşu bu hakkı kullanabilmesi için tüketiciye en az 30 gün süre vermiş ve muacceliyet uyarısında bulunmuş olması gerekir. Kredi kuruluşu, borcun tamamını talep etme hakkını saklı tutmuşsa bu hakkını ancak tüm yükümlülüklerini yerine getirmiş olması şartıyla kullanabilecektir (6502 Sayılı TKHK/28 (1)).

TKSY ise, tüketicinin temerrütte düşmesi halinde sözleşmedeki akdi faiz oranının %30 fazlasından daha yüksek gecikme faizi uygulanamayacağını, aksi takdirde kredi kuruluşunca fazla tahsil edilen tutarların iade edilmesi gerektiği belirtilmiştir (TKSY/m.18(2)). Tüketiciden, geciken anapara tutarı, faizi ve bu tutarlara ait vergi ve harçlar gibi yasal yükümlülükler tahsil edilebilecektir. Bu süreçte ödeme süresi tüketici aleyhine değiştirilemeyecektir (TKSY/m.18(3)).

AB yönergesinde temerrüde düşürme koşulları, özellikleri ve sonuçları düzenlememiş, bu süreçler üye ülkelerin iç hukuklarına bırakmıştır.

5.2.7. Sigorta Yaptırma Serbestisi

KKTC ve AB hukukunda tüketici kredisi sigortalarına ilişkin düzenlemeler bulunmamaktadır. TC hukukuna ise, tüketicinin yazılı (veya kalıcı veri saklayıcı ile belirtilmiş) talebi olmaksızın kredi kuruluşunca sigorta yaptırılmayacağı hükmü yer almaktadır. Sigorta talebi olması halindeyse tüketicinin istediği sigorta şirketini tercih edebileceği belirtilmiştir. Kredi kuruluşu, kredinin konusu, tutarı ve vadesiyle uyumlu sigortayı kabul etmek zorundadır (6502 Sayılı TKHK/m.29(1)).

TKSY ise, meblağ sigortalarında kredi borcunun belirli bir kısmının vadeden önce ödenmesi veya kredi borcunda değişiklik olması halinde, sigorta sözleşmesinin sonlandırılması gerektiğini belirtmektedir. İstisnai olarak kredi borçlusunun bilgilendirilmesi ve onayının alınması şartıyla poliçelerin mevcut koşullarda devam edebileceği ifade edilmiştir (TKSY/m.26(2)).

5.2.8. Bağlı Krediler

KKTC hukukunda bağlı kredilere ilişkin düzenleme bulunmamaktadır. TC ve AB hukukunda ise, tüketici kredisinin belli bir mal ve hizmet alımı amacıyla kullanılması ve alım sözleşmesi ile ekonomik birlik oluşturması halinde bağlı kredi olarak değerlendirileceği belirtilmiştir (6502 Sayılı TKHK/m.30(1,2)); (2008/48 Sayılı Yönerge/m.3(n)). Tüketicinin mal ve hizmet sözleşmesinden cayması ve cayma beyanını süresi içerisinde kredi kuruluşuna iletmesi halinde herhangi bir ceza ödemeksizin bağlı kredi sözleşmesinden de cayabileceği düzenlenmiştir (6502 Sayılı TKHK/m.30(3)).

Krediye konu mal ve hizmetin gereği gibi teslim/ifa edilmemiş olması durumunda ise, mal ve hizmet alımı için yapılan ödemelerin iadesinden; satıcı, sağlayıcı ve kredi kuruluşu müteselsil sorumlu olacağı belirtilmiştir (2008/48 Sayılı Yönerge/m.15(1,2)). Tüketicinin belirli bir miktar indirim talep etmesi halinde ise, bağlı kredi tutarından talep edilen indirim tutarı düşülür ve ödeme planı yenide duruma göre oluşturulur (6502 Sayılı TKHK/m.30(4)); (TKSY/m.19(1,2,3,4)).

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

KKTC'deki tüketici haklarını korumaya ilişkin düzenlemeler, fiziki mal ve hizmetlere yönelik olup, tüketici kredisi sözleşmesini kapsamamaktadır. TC'deki düzenlemelerin ise, tüketici kredisi sözleşmesini ayrı bir alt başlık olarak işlediği görülmüştür. Ayrıca; TKSY, TTK, TBK, TMK ve RKHK gibi farklı hukuk alanlarındaki bazı düzenlemelerinde, tüketici haklarını korumaya yönelik hükümler içerdiği belirlenmiştir.

AB hukukunda ise, üye ülkelerin tüketici kredisine ilişkin mevzuatlarının uyumlaştırılması amacıyla 2008/48/EC Sayılı Yönerge yayınlanmıştır.

KKTC, TC ve AB hukuk sistemindeki tüketiciyi korumaya yönelik düzenlemeleri karşılaştırmalı olarak gösteren tabloya (Tablo1) aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 1: KKTC, TC ve AB'deki Tüketici Kredisi Sözleşmesine Yönelik Hukuki Düzenlemelerin Karşılaştırılması

S.N	MEVZUAT KONUSU	AB HUKUKU DÜZENLEMELERİ	TC HUKUKU DÜZENLEMELERİ	KKTC HUKUKU DÜZENLEMELERİ
1.	Sözleşmeye ilişkin kavramlar.	Tüketici: Gerçek kişi. Kredi Kuruluşu: Gerçek ve tüzel kişi. Kredi veren denetime tabidir. Sözleşmenin İçeriği: kredi türü, vadesi, taksit tutarı, aylık ve yıllık faiz oranı, temerrüt şartları, kredinin toplam tutarı, talep edilecek ücret ve komisyonlar, erken ödeme yapma hakkı, bağlı kredilere, teminatlar, yabancı para cinsinden kullanılan kredilerde döviz kuru, uyumsuzluk durumunda başvurabileceği makamlar ve diğer çözüm yolları olarak belirlenmiştir. (Mevzuat: (200/48 Sayılı Yönerge/m.1(2c), m.2.2(a-g)); (2008/48 Sayılı Yönerge/m.1 (2a)(2b), m.12(1)(a-c)); (2008/48 Sayılı Yönerge/10(1); (2008/48 Sayılı	Tüketici: Gerçek ve tüzel kişi. Kredi Kuruluşu: Mevzuatta yetkisi olanlar. Sözleşmenin İçeriği: kredi türü, vadesi, taksit tutarı, aylık ve yıllık faiz oranı, temerrüt şartları, kredinin toplam tutarı, talep edilecek ücret ve komisyonlar, erken ödeme yapma hakkı, bağlı kredilere, teminatlar, yabancı para cinsinden kullanılan kredilerde döviz kuru, uyumsuzluk durumunda başvurabileceği makamlar ve diğer çözüm yolları olarak belirlenmiştir. (Mevzuat: (6502 Sayılı TKHK/m.22(1)); (TKSY/m.4(1)(o)) ; (6502 Sayılı TKHK/m.3(ğ)(k); (TKSY/m.4(1)(h)(n)); (6502 Sayılı TKHK/m.22(1)); (TKSY/m.10(1)(2)); (TKSY/m.11(1)(a-s), m.12(1)(a-k); (6502 Sayılı TKHK/m.22-31).	Tüketici: Gerçek ve tüzel kişi. (Mevzuat: TKY (m.2)).

		Yönerge/ m.4(2)(b), (m.4(3),(m. 6)).		
2.	Aksak rekabet şartlarına karşı korunması.	Tüketici haksız rekabetten gördüğü zararın tazminini isteyebilir. Tüketici aldatıcı reklamlardan doğan zararı talep hakkı vardır. (Mevzuat: (93/13 Sayılı Yönerge m.3(1)), m.6 (1)), m.4(2)), (84/450/EEC Sayılı Yönerge/m.3)).	Tüketici haksız rekabetten gördüğü zararın tazminini isteyebilir. Gabın hükümleri geçerli. Tüketici aldatıcı reklamlardan doğan zararı talep hakkı vardır. (Mevzuat: (T.C. Anayasası/m.167); (4054 Sayılı RKKH/m.8); (TTK/m. 56,.57); (TTK/m.158); (6502 Sayılı TKHK/m.(23,24),m.5(1,2))).	Tüketicinin haksız rekabetten ve aldatıcı reklama karşı korunması. Mevzuat: TKY (m.20(1)(2)); TKY (m.23(1)(3)); (TRİT/m.8(1A));(TRİT/m.8(4)); (TSHKİT/m.5(1)).
3.	Aşırı fiyata karşı korunması.	Piyasa fiyatı üzerinden sorumlu değil. Mevzuat: üye ülkelerin iç hukuklarına bırakılmıştır.	Piyasa fiyatı üzerinden sorumlu değil. (Mevzuat: (TMK/m.23)(TBK/m.19); (TBK/m.20(1)(2)), m.21(1)); (TTK/m.54);(BKHK/m.26))	-
4.	Genel işlem şartlarına karşı korunması.	Tüketici aleyhine gizlenmiş hükümlerden sorumlu değil. (Mevzuat: (93/13 Sayılı Yönerge m.3(2))).	Tüketici aleyhine gizlenmiş hükümlerden sorumlu değil. Mevzuat: (6502 Sayılı TKHK/m.(4), m.5(3,4)).	Tüketicinin genel işlem şartlarına karşı korunması. Mevzuat: TKY (m.20(3)(7)).
5.	Tüketicinin aydınlatılması.	Yıllık faiz oranı, masraf ve harçların değiştirilme koşulları ile temerrüt şartları, cayma hakkı, kredi limiti, sözleşmenin sonlandırılmasına ilişkin konularda. (Mevzuat: (2008/48 Sayılı Yönerge/m.6)).	Yıllık faiz oranı, masraf ve harçların değiştirilme koşulları ile temerrüt şartları, cayma hakkı, kredi limiti, sözleşmenin sonlandırılmasına ilişkin konularda. (Mevzuat: (6502 Sayılı TKHK/m.23(1); (TKSY/m.6(1-3))).	Tüketicinin aydınlatılması Mevzuat: TKY (m.20(6)).
6.	Borcun vadesinden önce ödenmesi.	Tüketicinin erken ödeme ve indirim isteme hakkı var. Kredi kuruluşunun erken kapama cezası isteme hakkı var. (Mevzuat: (2008/48 Sayılı Yönerge/ m.16(3,4,5)).	Tüketicinin erken ödeme ve indirim isteme hakkı var. Kredi kuruluşunun erken kapama cezası isteme hakkı var. (Mevzuat: (6502 Sayılı TKHK/m.27 (1)); (TKSY/m.16(1,2)), m.17(1,2,3)), m.17(4,5))).	-
7.	Sözleşme hükümlerinin değiştirilememesi.	Sözleşme hükümleri tüketici aleyhine değiştirilemez. Mevzuat: (93/13 Sayılı tüketici	Sözleşme hükümleri tüketici aleyhine değiştirilemez. (Mevzuat: (6502 Sayılı TKHK/m.26(1,2); (TKSY/m.13(3))).	-

		sözleşmelerindeki haksız şartlara ilişkin yönerge).		
8.	Sözleşmeden doğan alacağın devri.	Kredi kuruluşu alacağı devralan üçüncü taraf ile müteselsil sorumlu. Mevzuat: (2008/48 Sayılı Yönerge/m.17).	Kredi kuruluşu alacağı devralan üçüncü taraf ile müteselsil sorumlu. Mevzuat: (6502 Sayılı TKHK/m.10(f)(14)).	-
9.	Sözleşmeden cayma hakkı.	Tüketicinin 14 gün içerisinde sözleşmeden cayma hakkı var. 30 gün içerisinde işlemiş faizleri ödeme yükümlülüğü var. (Mevzuat: (2008/48 Sayılı Yönerge m.14(1,3)), m.10(4)).	Tüketicinin 14 Gün İçerisinde Sözleşmeden Cayma Hakkı Var, 30 Gün İçerisinde İşlemiş Faizleri Ödeme Yükümlülüğü Var. (Mevzuat: (6502 Sayılı TKHK/ m.24(1,2,3); (TKSY/m.24(5,6)))	-
10.	Temerrüt Şartları	Tüketicinin 30 Gün Önceden Uyarılması, En Az 2 Taksitin Gecikmiş Olması Gerekir. Mevzuat: Üye Ülkelerin İç Hukukuna Bırakılmıştır.	Tüketicinin 30 gün önceden uyarılması, en az 2 taksitin gecikmiş olması gerekir. (Mevzuat: (6502 Sayılı TKHK/28(1));(TKSY/m.18(2,3))).	-
11.	Kıymetli evrak ile ödeme/güvence sağlama.	Kredi taksit ve borcuna karşılık kıymetli evrak veren tüketicinin, bu evrakları isteme hakkı var. Mevzuat: (2008/48 Sayılı Yönerge m.10 (f)(15)).	Kredi taksit ve borcuna karşılık kıymetli evrak veren tüketicinin, bu evrakları isteme hakkına var. (Mevzuat: (6502 Sayılı TKHK/m.4(5,6)); (TKSY/m.28(1)); (TBK m.486).	-
12.	Bağlı krediler.	Kredi veren kuruluş, mal ve hizmet sağlayıcı ile müteselsil sorumlu. (Mevzuat: 2008/48 Sayılı Yönerge/m.3(n)), m.15(1,2)).	Kredi veren kuruluş, mal ve hizmet sağlayıcı ile müteselsil sorumlu. (Mevzuat: (6502 Sayılı TKHK/m.30(1,2,3,4)); (TKSY/m.19(1,2,3,4))).	-
13.	Sigorta yaptırma	-	Tüketicinin yazılı talebi olmadan sigorta yapılamaz. Mevzuat: (6502 Sayılı TKHK/m.29(1)); (TKSY/m.26(2)).	-

Tabloda yer alan, tüketiciyi korumaya ilişkin düzenlemeler karşılaştırmalı olarak aşağıda değerlendirilmiştir.

1. KKTC ve TC hukukunda tüketici, gerçek ve tüzel kişi olarak tanımlarken; AB hukukunda sadece gerçek kişiler tüketici olarak tanımlanmıştır. TKHK'da tüketici kredisi

sözleşmesinin yazılı şekle tabi olduğu belirtirken, TKSŞ ve AB Yönergesi veri kaydedici ve saklayıcı aracılığıyla yapılan sözleşmelerin de geçerli olacağını belirterek, yazılı olma şartını aramamıştır. AB Yönergesi kredi kuruluşlarının denetime tabi olduğunu düzenlerken, TKHK ise ilgili mevzuata atıfta bulunmuştur.

2. KKTC, TC ve AB hukuklarında tüketiciler, aksak rekabet şartlarına karşı korunmuş ve haksız rekabetten ve aldatıcı reklamdan doğan zararları talep etme hakkı tanımışlardır.

3. KKTC hukukunda aşırı fiyata ilişkin düzenlemeler yer almazken; TC hukuku tüketicileri aşırı fiyata karşı koruyucu düzenlemelere yer vermiş ve piyasa fiyatı üzerindeki artışları ödeme sorumluluklarının olmadığını belirtmiştir. AB hukuku ise, bu konudaki düzenlemeleri üye ülkelerin iç hukuklarına bırakmıştır.

4. KKTC, TC ve AB hukukları, tüketiciyi genel işlem şartlarına karşı koruyan düzenlemeler getirmişlerdir. Tüketici ile müzakere edilmeyen sözleşmelerin standart nitelikli sözleşmeler kapsamında değerlendirileceğini vurgulayarak, tüketici aleyhine hükümlerin bağlayıcı olmayacağını belirtmişlerdir.

5. KKTC hukukunda tüketici kredisi hükümleri konusunda tüketicinin bilgilendirilmesine ilişkin düzenlemeler yer almamaktadır. TC ve AB hukukunda ise, tüketicilerin kredilendirme öncesi bilgilendirilmeleri zorunlu kılınmıştır. Bilgilendirmenin; kredinin maliyeti, erken ödeme hakkı, sözleşmeden cayma hakkı, temerrüt koşulları, teminat koşulları vb. konularını içermesi gerektiği belirtilmiştir.

6. KKTC hukukunda tüketici kredisi borcunun erken ödenmesine ilişkin düzenlemeler yer almazken; TC ve AB hukukunda tüketiciye kredi borcunun bir kısmını veya tamamını erken ödeme hakkı tanımış ve kredi kuruluşunun tüketiciye makul bir indirim yapma zorunluluğu getirmiştir.

7. KKTC hukukunda tüketici kredisi sözleşmesi hükümlerinin tüketici aleyhine değiştirilemeyeceğine ilişkin düzenlemeler yer almazken; TC ve AB hukukunda tüketici kredisi sözleşmesi hükümlerinin tüketici aleyhine değiştirilemeyeceği, tüketici aleyhine yapılan değişikliklerin ise tüketiciyi bağlamayacağı vurgulanmıştır.

8. KKTC hukukunda tüketici kredisinden doğan alacağın üçüncü tarafa devrine ilişkin düzenlemelere yer verilmezken; TC ve AB hukukunda ise, krediden doğan alacağın üçüncü tarafa devredilmesi halinde tüketicinin kredi kuruluşuna karşı ileri sürebileceği hakları üçüncü tarafa karşı ileri sürebileceği düzenlenmiştir.

9. KKTC hukukunda tüketici kredisi sözleşmesinden cayma hakkına ilişkin düzenlemeler yer almazken; TC ve AB hukukunda ise tüketiciye, hiçbir mazeret göstermeksizin ve hiçbir cezai şart ödemeksizin 14 günlük süre içerisinde sözleşmeden cayma hakkı tanınmıştır.

10. KKTC hukukunda tüketicinin temerrüde düşürülme şartlarına ilişkin düzenlemeler yer almazken; TC ve AB hukukunda kredi kuruluşunun iki taksit gecikmiş alacakların, tüketiciyi önceden uyarmak şartıyla temerrüde düşürebileceği düzenlenmiştir. Ayrıca TC hukukunda temerrüt halinde dahi bileşik faiz uygulanamayacağı belirtilmiştir.

11. KKTC hukukunda tüketici kredisi taksitlerinin kıymetli evrakla ödenmesi hususunda düzenlemeler yer almazken; TC hukukunda tüketici kredisi taksitleri için sadece nama yazılı senetlerin alınabileceği düzenlemiş ve kredi taksitlerinin kıymetli evrak ile ödenmesi veya krediye kıymetli evrakın teminat olarak alınması halinde tüketicinin kıymetli evrakı isteme hakkı bulunduğu belirtilmiştir. Ayrıca krediye alınan şahsi kefaletin adi kefalet hükümlerine tabi olduğu düzenlenmiştir. AB hukukunda ise tüketici kredisi taksitlerinin kıymetli evrak ile ödenemeyeceği belirtilmiştir.

12. KKTC hukukunda bağlı kredilere ilişkin düzenlemeler yer almazken; TC ve AB hukukunda bağlı kredilerde, kredi kuruluşunun müteselsil sorumlu tutulacağı ve tüketici kredisi sözleşmesinden cayma hakkı kullanıldığında bağlı sözleşmelerden de cayılmış sayılacağı belirtilmiştir.

13. KKTC hukukunda tüketici kredilerinin sigorta ettirilmesine ilişkin düzenlemeler yer almazken; TC hukukunda tüketicinin yazılı talebi olmaksızın, kredi kuruluşunca sigorta yapılamayacağı ve kredi vermenin sigorta yaptırma şartını bağlayamayacağı belirtmiştir. Tüketicinin istediği sigorta şirketinden sigorta yaptırabileceği düzenlenmiştir.

Çalışma sonucu, 40/2003 Sayılı Tüketicileri Koruma Yasası'nın fiziki mal ve ürünlere ilişkin konuları kapsadığı, tüketici kredileri sözleşmesine ilişkin düzenlemelere yer vermediği görülmüştür. Bu yapıyla KKTC'deki tüketiciyi korumaya ilişkin yasal düzenlemelerin TC ve AB'deki hukuki (TKHK, 2008/48 Sayılı Yönergeye) normlara oranla çok yetersiz olduğu tespit edilmiştir. KKTC bankacılık iş kolunun kurumsal bir yapıya sahip olmadığı ve tüketici kredilerinin son 13 yılda % 2062 oranında artış gösterdiği, takip oranlarının ise %7'ler seviyesine yükseldiği dikkate alındığında, özellikle uygulamada karşılaşılan sorunların artarak devam edeceği söylenebilir. Ekonomik istikrarın ve toplumsal barış sağlanması, sürdürülebilir borç-alacak ilişkisinin devamı açısından, tüketici hakları düzenlemelerindeki eksikliklerin acilen giderilmesi gerektiği kanaatine varılmıştır.

Kaynakça

Akipek, Ş. (1999), "Türk Hukuku ve Mukayeseli Hukuk Açısından Tüketici Kredisi", Ankara, 1999, ss.69-70.

Arkan, S. (1995), "Tüketici Kredileri", BATİDER, s. 18, ss. 1-2

Aslan, İ.Y.(2006), "Tüketici Hukuku", Ekin Kitapevi, Bursa, 2006, ss. 357.

Atamer, Y. M. (2010), "Tüketici Kredisi Hukukunda Reform Projeleri ve Avrupa Birliği Hukuku ile Uyum", Türk-İsviçre Hukuku Günleri, Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu, ss.241-275.

Ateş, D. (2007), "Sözleşme Özgürlüğü Yönünden Dürüstlük Kuralları", TBBD, (72), ss.75-93.

Baicu, C. G. (2014), Legal Aspects and Developments for Finncial Consumer Protection: Evidence From the Romanian Banking System, *Contemporary Readings in Law and Social Justice*. 6(1), ss.483-490.

Battal, A. (1998), "Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Yönünden Tacirlerin Tüketici Sıfatı", Prof. Dr. Ali Bozer'e Armağan, Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1998, ss. 314-332.

Bauer-Mengelberg, R. (1931), Knebelungsverträge, Mit einem Exkurs über endlose Verträge, (Bd 19/20 Rechtsfragen der Praxis), 2. Auf., Halle/Saale, Leipzig, Berlin.

Bikic, E., & Petrovic, A. (2001), Linked Credit Agreements as a Form of Lending to Consumers-the Consumer Protection Art of Bosnia And Herzengıvina Versus 2008/48/EC Directivon ConsumerCredit Agreements, *Akulteta Unierziteta U Zenici*, (8), ss.9-37.

Bydlinski, F. (1993), Über das Verstandnis der "guten Sitten" im örterreichischen Recht, in *Festschrift für Joachim Gernhuer zum 70. Geburtstag*, Tübingen 1993, ss.827-826.

Ceylan, A. (1998), "Tüketicinin Korunması" Bursa.

Ceylan, E. (2009), "Avrupa Birliği Hukukunda ve Türk Hukukunda Tüketici Kredileri" TBB Dergisi, s.80, ss. 143.

Egger, A. (1930), *Kommertar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, I. Band, Einleitung (Art. 1-10) und Personenrecht (Art.11-89), 2. Auf., Zürich.*

Flume,W. (1960), *Rechtsgestalt und Privatautonomie, in Festschrift zum Hundertjährigen bestehen des Deutschen Juristentage, 1860-1960, Karlsruhe, 135-238.*

Göle, C. (1983), “Ticaret Hukuku Açısından Aldatıcı Reklamlara Karşı Tüketicinin Korunması”, Ankara.

Helvacı, İ. (2007), “Banka Kredi Sözleşmeleri Çerçevesinde Adi Kefalet Sözleşmesine İlişkin Gelişmeler”, İÜH FM, ss. 263-272.

Kaban, İ. vd. (2016), “Bireysel Müşteriler ve Bankalar Arasındaki İlişkilerde Yeni Dönem: Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği Üzerine Bir Değerlendirme” *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, s.14(1), ss.227-247.

Kaynak, S. ve Akan Y. (2011), “Tüketicinin Korunmasında Tüketici Bilinç Düzeyinin Önemi: Hane Halkları Üzerine Bir Uygulama” *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, s.10(1), ss.41-61.

Koller, A. (2009); *Svheizerisches Obligationenrecht, Allgemeiner Teil, 3. Auf., Bern.*

Moray, S. (2013), “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda Yer Alan Cezaî sorumluluk Hükümleri ve Yaptırımları”, *Mali Çözüm Dergisi*, Kasım-Aralık 2013, ss.133-157.

Oy, O.ve Gülcan G. (2008), “Türk Hukuk Mevzuatına Göre Kredi Ve Kredi Teminatları”, *Beta Yayınları, İstanbul.*

Önder, M.F. ve Özkul, B. (2013),“6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Açısından Tüketici Kredisi Sözleşmelerinde Bankaya Verilen Şahsi Güvence: Adi Kefalet Sözleşmesi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi*, s. 18(3), ss.25-46.

Özel, Ç. (2008), “Hukuksal Açıdan Tüketicinin Korunması ve Tüketicinin Korunma Gerekliliğine İlişkin Bir Değerlendirme”, *Hacettepe Üniversitesi İİBF Dergisi*, s.26(1), ss.287-299.

Ruhi, A. C. (2011), “Sözleşmeler Hukuku”, *Seçkin Yayınları, Ankara.*

Rüthers, B. and Stadle , A. (2007), *Allgemeiner Teil des BGB, 15. Auf., München.*

Sungurbey, İ. ve Kaneti , S. (1976), “Medeni Hukuk Sorunları”, 3. Cilt, İstanbul.

Takan, M., (2001), “Bankacılık” *Nobel Yayınevi, Ankara.*

Tekinalp, Ü. (2009), “BankaHukuku Esasları”, *Vedat Kitapçılık, İstanbul.*

Tekinay, S. vd.(1993), “Borçlar Hukuku Genel hükümler”, 7. Baskı, İstanbul.

Tirlea, M. R. (2015), “The Specific Of The Consumer’s European Right Of Bank Credit” *Management Intercultural*, 17(1), 139-143.

İnternet Siteleri

Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciği. Erişim Tarihi:04.05.2016), <http://www.deltur.cec.eu.int>

European Commission, Consumers, Affairs.Erişim Tarihi: (14.05.2016), http://europa.eu.int/comm/consumers/index_en.htm

İktisadi Kalkınma Vakfı. Erişim Tarihi: (06.07.2016), <http://www.ikv.org.tr>

KKTC Merkez Bankası. Erişim Tarihi: (14.05.2016),
<http://www.kktcmerkezbankasi.org/>

TC Başbakanlık Avrupa Birliği Genel Sekterliği. Erişim Tarihi: (18.06.2016),
<http://www.abgs.gov.tr>

Seçilmiş Hukuki Kaynaklar

03.06.2003 tarihli ve 40/2003 Sayılı Tüketicileri Koruma Yasası (55/2010 Sayılı yasa ile güncellenmiş haliyle).

40/2003 Sayılı Tüketicileri Koruma Yasası'nın 20'nci maddesine istinaden çıkartılan Tüketici Sözleşmelerinde Haksız Koşullara İlişkin Tüzük.

40/2003 Sayılı Tüketicileri Koruma Yasası'nın 23 (3)'üncü maddesine dayanılarak çıkartılan Ticari Reklam ve İlanlar Tüzüğü.

28.11.2013 tarih ve 28835 Sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun.

22.05.2015 tarih ve 29363 Sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Tüketici Kredisi Sözleşmesi Yönetmeliği.

13.12.1994 tarihinde yürürlüğe giren 4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun.

04.02.2011 tarih ve 27836 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu.

04.02.2011 tarih ve 27846 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu.

08.12.2001 tarih ve 24607 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 8049 Sayılı Türk Medeni Kanunu.

23.04.2008 tarihinde yapılan değişiklikle 2008/48/EC Sayılı Tüketici Konsey Direktifi.

Okan Veli Şafaklı
Prof. Dr., Lefke Avrupa Üniversitesi, Gemikonağı Lefke/KKTC
E-posta: okansafakli@gmail.com

Kenan Şahin
Doktora Öğrencisi, Lefke Avrupa Üniversitesi, Gemikonağı Lefke/KKTC
E-posta: kesahin@mynet.com

Yazı Bilgisi:

Alındığı tarih: 29 Kasım 2016.
Yayına kabul edildiği tarih: 16 Mart 2017.
E-yayın tarihi: 16 Mart 2017.
Yazıcı çıktı sayfa sayısı:19.
Kaynak sayısı:41.

Hakemler:
Doç. Dr. Ece Ceylan Akdoğan (Çankaya Üniversitesi - Ankara)
Doç. Dr. Muhammet Bezirci (Selçuk Üniversitesi - Konya)